

Władysław Żywicki

Adwokatura w cyfrach

Palestra 2/5-6(8), 11-18

1958

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WŁADYSŁAW ŻYWICKI

adwokat

Adwokatura w cyfrach

Podobnie jak trudno byłoby wyrobić sobie należyte zdanie o sytuacji w gospodarce narodowej lub w jej poszczególnych działach bez zapoznania się z danymi statystycznymi, tak samo również dla wyrobienia sobie poglądu o wielu żywotnych zagadnieniach adwokatury konieczna jest znajomość danych cyfrowych.

W ubiegłym okresie, mimo wzrostu wszelkiego rodzaju statystyk i sprawozdawczości, ogłaszano stosunkowo mało danych cyfrowych dotyczących adwokatury. Dopiero powołanie władz samorządowych z wyboru i potrzeba składania przed ogółem adwokatury sprawozdania z działalności rad adwokackich spowodowały konieczność opublikowania danych, na podstawie których koledzy adwokaci mogliby wyrobić sobie pogląd na zagadnienia adwokatury w skali ogólnokrajowej i w poszczególnych izbach adwokackich.

Poniżej podaję szereg zestawień cyfrowych dotyczących adwokatury według stanu w roku 1957 a zebranych przez Naczelną Radę Adwokacką.

Dane te podzielono na następujące działy:

- 1) stan liczbowy i rozmieszczenie adwokatów i aplikantów adwokackich,
- 2) stan liczbowy i praca zespołów adwokackich,
- 3) ruch osobowy w adwokaturze (wpisy i wykreślenia z listy adwokatów),
- 4) podział adwokatów według grup wieku,
- 5) wysokość składki adwokackiej i sposoby pokrywania kosztu kształcenia aplikantów adwokackich.

Dane statystyczne dotyczące dochodzeń dyscyplinarnych oraz spraw toczących się przed komisjami dyscyplinarnymi zawarte są w moim artykule: „Krytycznie o dyscyplinie adwokatury” („Palestra” nr 2 i 3—4 z 1958 r.).

1.

Stan liczbowy i rozmieszczenie adwokatów oraz aplik. adw.

Izba adwokacka	Ogólna liczba		Na 100 000 ludności przy- pada adwokat.	W miastach wojewódz.		W miastach powiatowych		Liczba etatów aplik. adwok. na 1958 r.	Na 100 adwok. przypada aplik. adw. w 1958 r.
	adwok.	apl. adwok.		adwok.	apl. adwok.	adwok.	apl. adwok.		
Białystok	111	11	10	40	6	71	5	10	9
Bydgoszcz	252	10	15	76	1	176	9	10	4
Gdańsk	232	8	20	79	4	153	4	12	5
Katowice	537	17	17	136	4	401	13	15*	3
Kielce	198	11	11	49	3	149	8	10	5
Koszalin	79	5	12	17	3	62	2	5	6
Kraków	637	27	26	346	24	291	3	25	4
Lublin	299	10	17	153	10	146	—	11	4
Łódź	494	26	22	315	21	179	5	22	4
Olsztyn	95	6	11	36	6	59	—	6	6
Opole	90	5	10	19	—	71	5	5	5
Poznań	421	15	19	185	4	236	11	15	4
Rzeszów	201	16	12	44	6	157	10	15	8
Szczecin	114	6	17	82	5	32	1	7	6
Warszawa	1 371	30	42	1 106	27	265	3	55	4
Wrocław	308	6	15	121	3	187	3	12	4
Zielona Góra	91	2	13	18	2	73	—	5	5
Razem	5 530	211	20 (średnio)	2 822	129	2 708	82	240	4 (średnio)

Z powyższej tablicy wynika, że w dniu 31.XII.1957 r.:

najwięcej adwokatów liczyła Izba warszawska — 1 371

najmniej adwokatów liczyła Izba koszalińska — 79

najwięcej aplik. adwok. liczyła Izba warszawska — 30

najmniej aplik. adwok. liczyła Izba zielonogórska — 2

największa liczba adwokatów na 100 000 ludności przypada
w Izbie warszawskiej — 42

najmniejsza liczba adwokatów na 100 000 ludności przypada
w Izbach białostockiej i opolskiej, mianowicie po — 10

Dane powyższe, jeśli chodzi o stan liczbowy adwokatury, dotyczą stanu na 31.XII.1957 r. Dane dotyczące ludności województw podano według „Rocznika Statystycznego 1957”.

* Liczba 15 aplik. adw. była zaplanowana. Faktyczna ich liczba w 1958 r. wynosi 24.

2.

Zespoły adwokackie

Dane zawarte w poniższej tabeli, jeśli chodzi o liczbę zespołów i adwokatów, podano według stanu z dnia 31.XII.1957 r.

I z b a a d w o k a c k a	Liczba zespołów	Liczba filij	Liczba adwok. prac. w zesp.	o/ o w stosunku do ogólnej lic- zby adwok. izby	Przeciętne m tes. wynagrodz. adw. w zespole w 1957 r.
Białystok	9	8	102	91,8	3 972.—
Bydgoszcz	17	10	221	87,7	3 357.—
Gdańsk	30	—	191	82,3	2 379.—
Katowice	40	—	434	80,8	2 788.—
Kielce	16	5	171	86,4	2 900.—
Koszalin	6	8	58	73,4	3 180.—
Kraków	34	2	503	78,9	3 040.—
Lublin	20	—	275	91,9	2 551.—
Łódź	32	—	446	90,2	3 117.—
Olsztyn	20	2	93	97,9	3 836.—
Opole	11	3	59	65,5	3 141.—
Poznań	43	13	361	85,7	1 543.—
Rzeszów	11	—	103	51,2	3 101.—
Szczecin	14	—	98	85,9	4 553.—
Warszawa	57	3	996	72,6	2 198.—
Wrocław	19	13	277	89,9	3 960.—
Zielona Góra	14	—	63	69,2	2 276.—
Razem	393	67	4 451	80.5 (średnio)	2 792.— (średnio)

Przy porównywaniu zarobków adwokackich z wynagrodzeniami innych zawodów należy mieć na uwadze, że adwokaci pracujący w zespołach nie są objęci ubezpieczeniem społecznym, co zmniejsza faktyczny ich zarobek o 15,5%, czyli o wysokość składki ubezpieczeniowej. Po uwzględnieniu tej okoliczności średnie miesięczne wynagrodzenie adwokata zmniejszy się z kwoty 2 792 zł do kwoty 2 360 zł. Poza tym adwokaci w zespole nie mają zapewnionych płatnych urlopów. Stanowi to dalsze zmniejszenie realnego zarobku o 8%, a więc średnio do kwoty 2 150 zł miesięcznie.

3.

Wpisy i wykreślenia z listy adwokatów w 1957 r.

I z b a a d w o k a c k a	Wpisano w 1957 r. na listę adwokatów				Skreślono w 1957 r. z listy adwokatów wskutek			
	b. apl. adwok.	b. sędziów i prok.	Innych (np. z powołań przen. sie- dzib)	razem	śmierci	emigra- cji	Innych przy- czajm (np. przejścia do sądown.)	razem
Białystok	—	4	2	6	1	1	2	4
Bydgoszcz	4	8	12	24	6	—	8	14
Gdańsk	—	10	8	18	—	3	4	7
Katowice	3	18	14	35	6	1	3	10
Kielce	5	14	5	24	2	—	5	7
Koszalin	4	3	—	7	1	—	1	2
Kraków	12	21	24	57	14	2	4	20
Lublin	4	8	8	20	3	—	1	4
Łódź	10	3	13	26	6	6	5	17
Olsztyn	1	1	2	4	2	—	2	4
Opole	3	1	4	8	1	—	1	2
Poznań	6	16	17	39	5	—	1	6
Rzeszów	4	12	4	20	2	5	—	7
Szczecin	2	9	5	16	1	2	2	5
Warszawa	19	20	42	81	7	21	22	50
Wrocław	6	11	7	24	2	13	1	16
Zielona Góra	—	4	—	4	1	—	3	4
Razem	83	163	167	413	60	54	65	179

Ogółem na terenie wszystkich izb adwokackich:

dokonano nowych wpisów — 413

wykreślono z listy — 179

przybyło adwokatów — 234

4.

Podział adwokatury według grup wieku

W adwokaturze istnieje silna i usprawiedliwiona dążność do zorganizowania ubezpieczenia adwokatów na wypadek starości i inwalidztwa. Poszczególne izby adwokackie wprowadziły już nawet w życie lokalne statuty ubezpieczeniowe.

Jest rzeczą oczywistą, że wszelkie projekty ubezpieczenia muszą się opierać na danych dotyczących grup wieku adwokatów. Poniżej podajemy dane cyfrowe w tym przedmiocie. Z danych tych wynika, że adwokatura to zawód ludzi starych, gdyż przeszło 50% ogólnej liczby adwokatów przekroczyło już pięćdziesiąty rok życia. Fakt ten tłumaczy się przede wszystkim tą okolicznością, że od wielu lat głównym źródłem dopływu do adwokatury jest nie aplikacja adwokacka, którą kończą ludzie stosunkowo młodzi, lecz sądownictwo, prokuratura i administracja, skąd przechodzą do adwokatury ludzie z reguły starsi, często zbliżeni do wieku emerytalnego.

Dane cyfrowe dotyczące wieku adwokatów w poszczególnych izbach adwokackich są następujące:

Izba adwokacka	Skład adwokatury pod względem wieku				
	do 50 lat	od 50 do 60 lat	od 61 do 70 lat	powyżej 70 lat	adwokaci do 50 lat w % do ogółu
Białystok	58	23	19	11	52
Bydgoszcz	121	91	33	7	48
Gdańsk	116	77	28	11	50
Katowice	238	190	78	31	44
Kielce	97	67	22	12	49
Koszalin	38	30	8	3	48
Kraków	250	189	134	64	37
Lublin	151	90	42	16	50
Łódź	237	177	54	26	48
Olsztyn	58	16	14	7	60
Opole	49	26	12	3	54
Poznań	213	138	54	16	50
Rzeszów	72	67	39	23	38
Szczecin	63	34	14	3	55
Warszawa	612	508	179	72	45
Wrocław	155	91	45	17	50
Zielona Góra	60	20	9	2	66
Razem	2588	1834	784	324	(średnio) 47

W skali ogólnokrajowej adwokaci w wieku do 50 lat stanowią 46,80% ogólnej liczby adwokatów.

„Najmłodszymi” izbami adwokackimi są Zielona Góra i Olsztyn, „najstarszymi” — Kraków i Rzeszów.

5.

Wysokość składki adwokackiej i sposób pokrywania kosztu kształcenia aplikantów adwokackich

Wysokość składki adwokackiej w poszczególnych izbach adwokackich jest i musi być nieco różna ze względu na miejscowe potrzeby oraz ze względu na to, że w większych izbach składki mogą być z reguły niższe (każda izba adwokacka niezależnie od swej wielkości ma pewne wydatki stałe).

Wysokość składek w dn. 31.XII.1957 r. kształtowała się, jak następuje:

Izba adwokacka	W y s o k o ś ć s k ł a d k i a d w o k a c k i e j	Pokrywanie wynagrodzenia aplik. adwok.
Białystok	5% od dochodu brutto + 60 zł na F.Z. NRA i na FWPI	Ze składki 5%
Bydgoszcz	3,5% od obrotu + 25—75 zł od radcostw i składka na Fundusz	Fundusz Płac apl. Składka 0,64 od obr.
Gdańsk	4% od obrotu i 25—125 zł od radcostw	Ze składki 4%
Katowice	5% od obrotu. Minimum 50 zł + 30 zł na F.Z. NRA + 50 zł na fundusze Izby	Ze składki 5%
Kielce	4,5% od obrotu + składka na F.Z. NRA	Zespoły z pobieranych kosztów. W razie braku pokrycia Rada Adwokacka
Koszalin	5% od obrotu i z radcostw + składka na Fundusz Zasiłków NRA	Ze składki 5%
Kraków	2,2% od obrotu indywid. (min. 100 zł) — w tym są składki na Fundusz	Ze składki 2,2%
Lublin	4% od obrotu — w tym na Fundusz NRA w wypadku śmierci po 100 zł	Ze składki 4%
Łódź	4% od obrotu z radcostw, 3% od wynagrodz. W składkach mieści się opłata na Fundusz NRA	Ze składki 4%
Olsztyn	4% od obrotu, w tym składki na Fundusz NRA	Dotacje dla zesp. na wynagrodz. po 600 zł na osobę
Opole	5% od obrotu + składka na Fundusz Zasiłków NRA	Ze składki 5%
Poznań	3% od obrotu + składka na Fundusz Zasiłków NRA	Ze składki 3%
Rzeszów	5% od obrotu, 3% od radcostw + składka na F.Z. NRA	Ze składki 5%

Izba adwokacka	W y s o k o ś ć s k ł a d k i a d w o k a c k i e j	Pokrywanie wynagrodzenia aplik. adwok.
Szczecin	3% od obrotu, w tym składka na F.Z. NRA	Płacą zespoły
Warszawa	3%, w tym składki na F.Z. NRA	Do 1.IV.1957 r. w ramach centr. fin. zesp. adw.; od 1.IV.1957 r. system wzajemnych dopłat między zespołami
Wrocław	3% od obrotu i 3% od radcostw. W tym mieści się opłata na F.Z. NRA	Pokrywają zespoły z kosztów administracyjnych
Zielona Góra	5% od obrotu + składka na F.Z. NRA	Ze składki 5%

6.

Zestawienie porównawcze

Na zakończenie kilka cyfr dotyczących stanu liczbowego adwokatury w okresie po Wyzwoleniu w zestawieniu z odpowiednimi cyframi z 1939 r.:

R o k	Liczba adwokatów	Liczba ludności	Na 100 000 udn. przypada adwok.
1939	7 980	35 100 000	23
1946	2 035	24 000 000	10
1947	3 018	24 000 000	13
1956	4 974	27 500 000	18
1957	5 530	28 000 000	20

Powyzsze cyfry podaje według następujących źródeł:
 co do roku 1939 — „Mały Rocznik Statystyczny 1939”
 „ „ „ 1946 — „Rocznik Statystyczny 1947”
 „ „ „ 1947 — „ „ „ 1948
 „ „ „ 1956 — „ „ „ 1957

Z podanego wyżej zestawienia wynika, że w razie dalszego (w dotychczasowym tempie) wzrostu liczby adwokatów — w najbliższych 2 latach osiągniemy stan odpowiadający przedwojnemu „zagęszczeniu” adwokatury w stosunku do liczby ludności kraju, to jest stosunek 23 adwokatów na 100 000 ludności.

Jeśli zważyć powszechnie znany fakt nadmiaru adwokatów w okresie przedwojennym i jeśli wziąć pod uwagę, że w związku z inną strukturą społeczno-gospodarczą kraju zapotrzebowanie na pomoc adwokacką było wówczas znacznie większe niż obecnie¹ — wnioski nasuwają się same. Są to, niestety, wnioski zdecydowanie pesymistyczne.

---

¹ W 1937 r. wpływ spraw cywilnych spornych do sądów grodzkich wynosił 1 298 700 spraw, a w 1956 r. wpływ takichże spraw cywilnych do sądów powiatowych — 398 876 spraw. Odpowiednie cyfry dla spraw karnych wynoszą: 1937 r. — 894 400 spraw, 1956 r. — 444 774 sprawy (wg „Małego Rocznika Statystycznego 1939” i „Rocznika Statystycznego 1957”).